

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

з науково-методичної та
навчальної роботи

 О. Б. Жильцов
20.15 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Спеціальність: 8.18010021 Педагогіка вищої школи

Гуманітарний інститут

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.
Заступник директора Гуманітарного інституту з навчальної роботи

_____ Єременко О. В.

Робоча програма «Інтеграційні процеси у вищій школі» для студентів галузі знань 1801 Специфічні категорії, Спеціальності 8.18010021 Педагогіка вищої школи 2014 року – 36 с.

Розробники: **Чернуха Надія Миколаївна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії педагогіки, **Муромець Вікторія Григорівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки
Протокол від № 6 від «04» лютого 2015 року

Завідувач кафедри Чернуха Н. М.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(Чернуха Н.М.)

“ 04 ” _____ 20 15 року

Схвалено Вченою радою Гуманітарного інституту за галуззю знань 1801
Специфічні категорії, Спеціальності 8.18010021 Педагогіка вищої школи

Протокол від. “ _____ ” _____ 20__ року № _____

“ _____ ” _____ 20__ року Вчений секретар _____ (Т. Л. Видайчук)

(підпис) (прізвище та ініціали)

© КУБГ, 2015 рік

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра теорії та історії педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

_____ 2013 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Інтеграційні процеси у вищій освіті»

Спеціальність: *8.18010021 Педагогіка вищої школи*

Гуманітарний інститут

2013– 2014 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра теорії та історії педагогіки

«ПОГОДЖЕНО»

Проректор
 з науково-методичної та навчальної роботи
 _____ О.Б. Жильцов
 «___» _____ 2014 р.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою Гуманітарного інституту,
 протокол № ___ від «__» _____ 2014 р.
 Секретар вченої ради ГІ _____ Т.Л.Відайчук

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

**ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ВИЩІЙ
 ОСВІТІ**

Галузь знань 1801 Специфічні категорії

Спеціальність 8.18010021 Педагогіка вищої школи

(освітньо-кваліфікаційний рівень "магістр")

УХВАЛЕНО

на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки,
 протокол № _ від «__» _____ 2014 р.
 завідувач кафедри _____ Н.М. Чернуха

Київ 2014

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра теорії та історії педагогіки

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ВИЩІЙ
ОСВІТІ

Галузь знань 1801 Специфічні категорії

Спеціальність 8.18010021 Педагогіка вищої школи

(освітньо-кваліфікаційний рівень "магістр")

за вимогами кредитно-модульної системи

Київ 2014

УДК:378.091 (083.97)

ББК: 74.58В052

Інтеграційні процеси у вищій освіті. Програма навчальної дисципліни. – К.:
Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. – 34 с.

Укладач: **Чернуха Н. М.**, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та історії педагогіки Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, **Муромець В. Г.**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка,

Рецензенти:

Вайнола Рената Геннадіївна – доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки національного університету імені М. П. Драгоманова.

Федорченко Тетяна Євгенівна – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії превентивного виховання Інституту проблем виховання НАПН України.

ББК: 74.58В052

© КУБГ, 2014 р.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	5
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни.	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни.	8
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I.</i> Формування змісту навчання: освітньо-професійна програма підготовки фахівця	9
<i>Змістовий модуль II.</i> Формування змісту навчання: інформаційна база освітньої та професійної підготовки.	11
<i>Змістовий модуль III.</i> Трансформаційні процеси у сучасному освітньому просторі:аспекти інтеграції.	15
IV. Навчально-методична карта навчальної дисципліни.	22
V. Плани семінарських занять.	23
VI. Завдання для самостійної роботи.	26
Карта самостійної роботи магістранта	27
VII. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проект).	28
VIII. Система поточного та підсумкового контролю.	29
IX. Методи навчання.	32
X. Методичне забезпечення курсу	32
XI. Рекомендована література	
Основна.	32
Додаткова.	34

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни „Інтеграційні процеси у вищій освіті” є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, яка розроблена кафедрою теорії та історії педагогіки на основі освітньо-професійної програми підготовки магістрів відповідно до навчального плану спеціальності 8.18010021 Педагогіка вищої школи денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати магістрант відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни „Інтеграційні процеси у вищій освіті”, необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

„Інтеграційні процеси у вищій освіті” є складовою частиною блоку дисциплін за вибором студента. Її вивчення передбачає розв'язання низки **завдань професійної та практичної підготовки фахівців вищої кваліфікації**, зокрема: визначати, аналізувати та освітні процеси; опанування системою знань про інтеграційні процеси, їх становлення, розвиток та вплив на сучасність, основні структурні елементи інтеграції та інтеграційних процесів; формувати у майбутніх викладачів закладів вищої освіти уміння створювати траєкторію розвитку студента, у вищому навчальному закладі, з урахуванням інтеграційних процесів (інтеграційних процесів як у навчально-виховному процесі, так і у житті); створювати власну траєкторію розвитку.

Мета курсу – розкриття закономірностей розвитку освіти, інтеграційних процесів у освітньому просторі; особливості наукової та професійної підготовки сучасних фахівців, відповідно до інтеграційних процесів в міжнародному, європейському та національному освітньому просторах; розробка та запровадження в сучасну педагогічну практику вищої школи освітніх технологій щодо ефективної підготовки сучасних фахівців.

Завдання курсу:

- визначення пріоритетів та особливостей сучасного освітнього простору;
- аналіз теоретичних засад інтеграційних процесів у вищій освіті;
- розробка та запровадження технологічного забезпечення інтеграційних процесів у вищій освіті;
- розкриття інтерактивної взаємодія як основи ефективної інтеграції в педагогічній практиці вищої освіти;
- вивчення, аналіз та узагальнення практики досвіду педагогічної діяльності у вищих навчальних закладах з позицій інтеграційних процесів у вищій освіті;
- виховання у магістрантів якостей майбутнього викладача вищої школи, формування професійної педагогічної компетентності фахівця;
- прогнозування перспектив розвитку вищої освіти в Україні в контексті інтеграції у європейський освітній простір.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання навчально-дослідних завдань, зокрема творчих (проектних) досліджень з питань інтеграційних процесів у вищій освіті. Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідної та самостійної роботи студенти **набувають знання:**

- про історико-педагогічні засади розвитку інтеграційних процесів у вищій освіті;

- про становлення та історію розвитку вищої школи в Україні та світі;
- про модернізацію вищої освіти в Україні;
- про організацію та управління вищим навчальним закладом з точки зору глобалізації;
- про специфіку професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи під впливом інтеграційних процесів.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідної та самостійної роботи студенти **набувають умінь**:

- аналізувати політику Української держави щодо розвитку вищої освіти в історичній ретроспективі;
- виокремлювати принципи освіти, завдання навчальних закладів (Закон України «Про освіту»);
- досліджувати пріоритетні напрями модернізації освіти в Україні, розрізняти шляхи модернізації вищої освіти, виокремлювати перспективи її удосконалення;
- з'ясувати напрями перетворень у галузі освіти у європейському просторі (на основі змісту Болонської декларації);
- опрацювати інформаційні джерела з метою ознайомлення з технологією і методикою запровадження модульно-рейтингової системи організації навчання у ВНЗ України з позиції інтеграційних процесів у вищій освіті;
- аналізувати структуру підготовки фахівців у вищому навчальному закладі (визначення індивідуальної траєкторії майбутнього викладача (студента).

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 108 год., із них 18 год. – лекції, 18 год. – семінарські заняття, 6 год. – індивідуальна робота, 60 год. – самостійна робота, 6 год. – модульний контроль.

Вивчення магістрантами навчальної дисципліни „Інтеграційні процеси у вищій освіті” завершується складанням підсумкового модульного контролю – заліку (2 год.).

Міждисциплінарні зв'язки. Перелік дисциплін із зазначенням розділів (тем), засвоєння яких студентам необхідно для вивчення навчальної дисципліни

Ефективне опанування студентами системою необхідних педагогічних знань і умінь неможливо без залучення до процесу навчання теоретичних знань та досвіду, набутих під час вивчення інших навчальних дисциплін, в першу чергу таких як психологія, філософія, соціологія, педагогіка, освітні технології, менеджмент в освіті, психологія управління, педагогіка вищої школи, вступ до університетських студій, моделювання діяльності фахівця.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: інтеграція та інтеграційні процеси у вищій освіті, основні причини виникнення, етапи та особливості їх розвитку та їх значення для працівників вищої освіти.

Курс: підготовка магістрів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 3 кредита</p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): 108 годин</p> <p>Тижневих годин: 4 години</p>	<p>Галузь знань <i>1801 Специфічні категорії</i></p> <p>Спеціальність <i>8.18010021 Педагогіка вищої школи</i></p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>„магістр”</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 1. Семестр: 2</p> <p>Аудиторні заняття: 42 год., з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 18 год.</p> <p>Семінарські заняття: 18 год.</p> <p>Модульний контроль: 6 год.</p> <p>Самостійна робота: 60 год.</p> <p>Індивідуальні заняття: 6 год.</p> <p>Вид контролю: ПМК (залік).</p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторні	Лекції	Семінарські заняття	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль I. ПРІОРИТЕТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ								
1.	Вступ. Особливості сучасного освітнього простору в Україні	14	4	2	2		10	
2.	Генеza розвитку інтеграційних процесів	18	6	2	2	2	10	2
<i>Разом</i>		32	10	4	4	2	20	2
Змістовий модуль II. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ВИЩІЙ ОСВІТІ.								
3.	Державна освітня політика України в умовах глобалізації	14	4	2	2		10	
4.	Загальна характеристика інтеграції в українському соціумі. Змістовні та структурні компоненти інтеграції в освіті та вищій школі	20	8	2	4	2	10	2
<i>Разом</i>		34	12	4	6	2	20	2
Змістовий модуль III. ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ: АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ								
5.	Трансформація сучасного простору освіти: тенденції та пріоритети	9	4	2	2		5	
6.	Інтеграція освітньої сфери як фактор модернізації суспільства: Україна та Європа	11	6	4	2		5	
7.	Інтеграційні процеси у формуванні індивідуальної траєкторії розвитку майбутнього викладача ВНЗ	22	10	4	4	2	10	2
<i>Разом</i>		42	20	10	8	2	20	2
<i>Разом за навчальним планом</i>		108	42	18	18	6	60	6

III. ПРОГРАМА ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ПРІОРИТЕТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ.

Тема. 1. Вступ. Особливості сучасного освітнього простору в Україні (2 год).

Вступ. Аналіз кризи в українському суспільстві в сучасних умовах дає змогу констатувати: у достатньо непростих економічних, політичних, соціокультурних умовах в Україні інтеграція виховних соціальних впливів суспільства, пошук консенсусу, діалогу, взаєморозуміння дозволяє вважати інтеграцію однією з головних детермінант конструювання та моделювання змісту освіти й усього процесу виховання та соціалізації підростаючого покоління в майбутньому.

Сьогодні проблема інтеграції системи освіти України у світовий, в першу чергу Європейський освітній простір обумовлена самим життям, стратегічною політикою України на інтеграцію в Європейське і світове співтовариство.

Саме тому від апріорної системи освіти вимагають:

- ✚ гармонійного становлення і розвитку особистості як індивіда і члена суспільства, в відтворенні у підростаючому поколінні соціальної, національної і світової культури, формуванні почуттєвої сфери і ціннісної системи, яка базується на загальнолюдських і загальнокультурних цінностях;
- ✚ професійної освіти, яка передбачає формування у особистості відповідних властивостей, компетентностей продуктивної діяльності, які забезпечують її конкурентоспроможність на ринку праці і, таким чином, можливість її активної участі в соціально-економічній діяльності суспільства.

В системі національної освіти інтеграційні процеси виступають як складова всебічної тенденції глобалізації світових процесів розвитку, як визначальний інтелектуальний базис гармонійного розвитку національних соціально-економічних систем.

Інтеграційні процеси в системі освіти повинні стати провідною рисою сучасного етапу розвитку освіти і знайти своє відображення у таких його важливих складових, як:

- ✚ зміст різних рівнів загальної і професійної освіти;
- ✚ якісна і кількісна структура професійної освіти;
- ✚ форми, методи, засоби і технології освітньої діяльності, включаючи навчально-методичне забезпечення;
- ✚ принципи, методи і технології підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації вчительських, професорсько-викладацьких кадрів, кадрів управління освітою і навчально-виховних закладів;
- ✚ організаційно функціональні та структурні принципи побудови, функціонування та розвитку освіти;
- ✚ законодавче та нормативно-правове забезпечення освітньої діяльності;
- ✚ економічні механізми та процеси господарювання, включаючи інформаційно-аналітичні системи адміністративного управління;
- ✚ методи, засоби і технології наукової педагогіко-психологічної діяльності;
- ✚ освітні і освітньо-професійні стандарти, включаючи інтеграцію освітньо-професійних із відповідними стандартами міжнародних професійних асоціацій;
- ✚ методи, засоби оцінювання рівнів знань, умінь, навичок і професійної

компетентності.

Іншими словами, інтеграційні процеси повинні підвищити динамізм і заглибити комплексний взаємозв'язок явищ і процесів, що протікають як в окремій галузі, так і загалом в суспільстві і світі. Повинна зрости значущість (із загальнонаціональних і навіть планетарних позицій) окремих рішень.

Основні поняття теми: комплексний взаємозв'язок, соціально-економічна підсистема суспільства, планетарні позиції, стратегічна політика, інтеграційні процеси, тенденція глобалізації, апріорна система освіти.

Тема 2. Інтеграція в історичному аспекті (2 год).

Протягом усього ХХ століття спостерігалось протистояння двох основних сфер людського пізнання - природознавчої й гуманітарної.

У процесі дослідження виявлено, що в сучасних умовах існують два полюси людської культури: на одному з них - сучасна наукова модель світу, створена природничими науками :фізикою, космологією, хімією, біологією, а на іншому - гуманітарна культура, яка не терпить спрощення та ідеалізації.

Починаючи з другої половини ХХ століття, ці тенденції поступово почали замінюватись інтеграцією, що виникла на основі різнобічних наукових напрямків і безпосередньо пов'язана з науково-технічним прогресом. З особливою силою ці процеси проходять у наш час. Інтеграційні тенденції захопили як технічні засоби, так і всі процеси пізнання, а також теоретичні прийоми, методи, процедури наукового дослідження, що породжують нові форми та види наукової діяльності. Останнім часом інтеграція активно займає свої позиції в освітньому просторі.

В освіті інтеграція розглядається перш за все як процес досягнення її цілісності та системності.

На сьогоднішній день інтеграція в освіті проявляється у всіх компонентах освітньої системи: від створення навчального закладу інтегрованого типу до інтегрованого уроку, від інтеграції в процесі виховання та соціалізації до інтеграції виховних соціальних впливів у формуванні громадянськості учнівської молоді.

Аналіз кризи в українському суспільстві в сучасних умовах, дає змогу констатувати: у достатньо непростих економічних, політичних, соціокультурних умовах в Україні інтеграція виховних соціальних впливів суспільства, пошук консенсусу, діалогу, взаєморозуміння дозволяє вважати інтеграцію однією з головних детермінант конструювання та моделювання змісту освіти й усього процесу виховання та соціалізації підростаючого покоління в майбутньому.

Саме такий підхід дозволить усім і кожному цілісно ставитися до соціуму, гідно пізнати й відчувати себе в навколишньому світі.

Основні поняття теми: наука, теорія, методологія, предмет педагогіки вищої, стандартизація, стандарти вищої освіти, навчання, формування фахівця вищої кваліфікації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ВИЩІЙ ОСВІТІ.

Тема 3. Державна освітня політика України в умовах глобалізації (2 год).

Поняття «державна освітня політика» передбачає, що суб'єктом її є державні органи регулювання освітнього процесу (органи законодавчої, виконавчої та судової влади, інститути громадянського суспільства). Водночас у сучасних політичних умовах суб'єктами державної освітньої політики виступають як регіональні структури управління освітою, так і міжнародні органи й установи, котрі здійснюють освітню політику на світовому рівні (наприклад, ЮНЕСКО, Міжнародний валютний фонд, ЄС, Міжнародний фонд «Відродження» та ін.). Склад і компетенції органів та інституцій освітньої політики є специфічними для кожної держави.

Об'єктами освітньої політики виступають власне самі національні системи освіти, офіційно закріплені в кожній державі, міжнародні зв'язки національних систем освіти, структурні елементи. Через неоднаковий рівень економічного розвитку в державах сучасного світу їхня освітня політика спрямована на розвиток різних елементів системи освіти.

У розвинених державах освітня політика є важливою частиною соціальної стратегії. Освіта й освітня політика, що спрямовує її розвиток, виходять на перший план у програмах державних реформ.

У сучасних умовах глобалізації держава починає ділити свої функції впливу на систему освіти з транснаціональними корпораціями. Освіта стає одним із багатьох виробів на міжнародному ринку, подібно до хліба, автомобілів, телевізорів та іншої побутової техніки тощо. Пріоритетна увага держави до освіти, її повноцінна бюджетна підтримка повинна відповідати реальним потребам сучасної та майбутньої України. Саме цілеспрямована державна освітня політика може сприяти зростанню добробуту кожного громадянина й конкурентоспроможності всієї країни. Ця політика буде ефективною тільки тоді, коли розроблятиметься й проводитиметься в поєднанні з активною інноваційною політикою країни. Вищій освіті слід брати активну участь у створенні конкурентоспроможної інфраструктури – технопарків, інноваційних центрів тощо.

Реальна пріоритетність освіти в цілому та її важливої підсистеми вищої освіти повинна визначатися двома чинниками: з одного боку – суспільством і державою, з другого – освітянською громадськістю. До того ж ці два фактори мають взаємодоповнювати один одного. Суспільству належить розглядати освіту як національне багатство, вводити її до переліку основних пріоритетів, об'єктів першочергової підтримки тощо. Зі свого боку, освітянська громадськість повинна зосередити увагу на розробці конструктивних і реальних пропозицій та програм з оновлення й розвитку системи вітчизняної освіти. Постановка питання саме в такій площині дозволить відбудувати національну систему освіти, підняти її престиж, забезпечити сталий розвиток держави.

Вивчення процесів формування державної освітньої політики показує, що в загальному контексті політика може розглядатися як форми, завдання, зміст діяльності держави, утілення нею власних повноважень. Саме тому формування державної освітньої політики охоплює такі етапи:

- 1) визначення принципових завдань;
- 2) накреслення перспективних і найближчих цілей, які мають бути досягнуті у

конкретний термін;

3) вироблення методів, засобів, форм діяльності;

4) вибір організацій (інституцій), за допомогою котрих здійснюватиметься діяльність і можуть бути досягнуті поставлені цілі;

5) підбір і розстановка кадрів, здатних зрозуміти й виконати накреслені завдання.

Безумовно, ці позиції передбачають аналіз конкретної ситуації, перегляд (добір) можливих варіантів вирішення поставлених завдань. На нашу думку, така інтерпретація політики об'єднує в одне ціле саму політику, її розробку і, головне, реалізацію. Для формування та реалізації державної освітньої політики слід також визначити принципи, на яких ґрунтується державна політика в галузі освіти.

Принципи та цілі освітньої політики вирізняються найбільшою статичністю. Їх зміна, як правило, є наслідком зміни чи серйозного коригування політичного курсу. А дії суспільства й держави щодо розвитку системи освіти в досягненні декларованих цілей повинні змінюватися досить динамічно, адекватно реагуючи на різні чинники. Тому, характеризуючи освітню політику, важливо не тільки, і навіть не стільки вивчати декларовані цілі, скільки аналізувати реальні дії та конкретні результати розвитку освітньої системи.

Освітня політика не здатна видати миттєвий результат. Проте вона, як і будь-яка діяльність, що забезпечує кінцевий продукт, може й повинна піддаватися моніторингу. Складність оцінки системи освіти, як і освітньої політики в цілому, полягає в тому, що їхні соціальні наслідки виявляються як соціальні внески через 15–20 років.

Процеси реформування освіти в Україні відбуваються суперечливо, зберігається контроль державних інституцій над багатьма сферами вищої (університетської) освіти, а університетська автономія наразі в багатьох випадках існує лише формально.

Криза сучасного університету полягає у протиріччі, яке загострилося в нових соціально-економічних умовах між його трьома основними функціями як соціального інституту: забезпеченням наукового розвитку (неможливістю фінансового забезпечення здійснення наукових досліджень), наданням можливості отримання освіти (у зв'язку з підвищенням попиту на вищу освіту), забезпеченням регіонального розвитку (пошук баланс, врахування як національної, так і глобальної перспективи розвитку).

Інтеграційні процеси у сфері університетської освіти посилені наразі глобалізацією, яка стала визначальним фактором розвитку постіндустріального світу. Про це свідчить таке: виникнення на базі новітніх інформаційних і комунікаційних технологій нових форм навчання й нових напрямків міжнародної освітньої діяльності; збільшення кількості дослідних центрів, котрі займаються актуальними проблемами підготовки кадрів і розробляють відповідні рекомендації; спроби розвинутих країн проводити узгоджену політику, і навіть розробляти єдину стратегію в галузі освіти, у тому числі університетської.

Глобалізація ставить перед університетською освітою складний комплекс проблем, котрі важко піддаються вирішенню в межах національних політик. В Україні має активізуватися перехід до багаторівневої системи підготовки фахівців і системи неперервної освіти, яка відповідає вимогам ринкової економіки.

Серед першочергових завдань освітньої політики – підтримка підготовки фахівців у конкурентоспроможних навчальних закладах.

Державна політика в галузі освіти – складова (підсистема) загальнодержавної політики, яка включає сукупність визначеної системи цілей, завдань, принципів, програм

та основних напрямів діяльності органів управління освітою, спрямованих на організацію науково-методичного і впроваджувального супроводу стратегії розвитку освіти. Державну політику в галузі освіти України визначає вищий законодавчий орган, здійснюють органи державної виконавчої влади й органи місцевого самоврядування на основі затвердженої органами державної влади та схваленої громадською думкою концепції розвитку освіти.

Державна освітня політика ґрунтується на конституційних нормах; стратегічних документах розвитку освіти (доктрини, програми, концепції тощо); міжнародних, міждержавних договорах, ратифікованих вищим законодавчим органом; законах, законодавчих актах; указах і розпорядженнях Президента України; постановах Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України; наказах, розпорядженнях Міністерства освіти і науки України, міністерств і відомств, яким підпорядковані заклади освіти; наказах та розпорядженнях регіональних (місцевих) органів виконавчої влади, виданих у межах їхньої компетенції.

Державна політика в галузі освіти ставить за мету розвиток системи освіти в інтересах формування гармонійно розвинутої, соціально активної, творчої особистості, а також як одного з чинників економічного й соціального прогресу суспільства.

На формування державної політики в галузі освіти впливають зовнішні чинники, що дає змогу враховувати стан, тенденції та перспективи розвитку освіти, потреби суспільства та держави в освіті, розробляти реалістичну освітню політику, побудовану на вітчизняному досвіді освітньо-педагогічної діяльності з урахуванням досягнень міжнародного співробітництва в освітній сфері.

Основні поняття теми: державна освітня політика, інформаційне суспільство, університетська освіта, конституційні норми, стратегічні документи.

Тема 4. Загальна характеристика інтеграції в українському соціумі. Змістовні та структурні компоненти інтеграції в освіті та вищій школі (2 год).

Мета вищої освіти, принципи вищої освіти, структуризація вищої освіти.

Інтеграція - (від лат. *integration* - відновлення, заповнення, від *integer* - цілий) як мета і шлях створення цілісності, володіє своєю структурою й має певні функції. Вона протистоїть стихійним проявам сил суспільства. Інтеграція розглядається як процес, результатом якого є досягнення єдності й цілісності, погодженості в середині системи, заснованої на взаємозалежності окремих спеціалізованих елементів.

Інтеграція є найвищим рівнем втілення міжпредметних зв'язків. У сучасній педагогічній науці відсутній загальноприйнятий перелік функцій інтеграції, тому доцільно виділити найбільш загальні, інваріантні функції педагогічної інтеграції, які б мали відношення до всіх її різновидів. Такими можуть бути: методологічна, розвиваюча, технологічна функції.

Методологічна функція.

Можна виділити три аспекти методологічної функції педагогічної інтеграції: евристичний, світоглядно-аксіологічний, інструментальний:

евристичний аспект пов'язаний із здатністю педагогічної інтеграції служити вихідною базою для розробки нових педагогічних концепцій;

світоглядно-аксіологічний аспект виявляється, перш за все, в тому, що педагогічна інтеграція служить засобом інтелектуально-духовного збагачення учасників педагогічного процесу;

інструментальний аспект методологічної функції педагогічної інтеграції виражає її здатність виступати в ролі інструменту:

а) пізнання і перетворення педагогічної науки: сьогодні унаслідок бурхливого розвитку інтеграційних процесів в ній вона перетворюється на одну з лідируючих наукових доміант, які визначають подальший рух науки в цілому а, особливо, гуманітарної, що обумовлюється місцем педагогічної науки (центральна позиція) в структурі пізнання сучасної людини;

б) пізнання і перетворення освітньої практики, що знаходить підтвердження в інтенсифікації процесів розробки і актуалізації інтеграційних технологій;

в) забезпечення спадкоємності нового і старого, теоретичного знання і практичного досвіду.

Розвивальна функція.

Розвиток здійснюється шляхом диференціації цілого, виділення в ньому функцій, актів поведінки і їх нової інтеграції, об'єднання в нове ціле. Диференціація приводить до виникнення нових дій до множення, збагачення і вдосконалення психічної діяльності, інтеграція – до впорядкування, субординації і ієрархизації їх результатів. Інтеграція служить засобом формування нових утворень, нової структури.

Розглянемо приклад, що стосується проблемного навчання, яке через свою гетерогенність, альтернативність і непередбачуваність своєю основою має пошукову навчально-пізнавальну діяльність, а не тренування. У ньому мають місце такі показники, як формування нових знань: висунення гіпотез, постановка нових питань і так далі. Використовуючи інтеграційно-педагогічну термінологію, можна сказати: в ході проблемного навчання здійснюється справжня інтеграція тому, що ми маємо справу не з накладенням знань один на одного, не з їх простим нарощуванням, а з їх трансформацією і появою на цій основі новоутворень в людині. Одна з головних причин такого положення гетерогенна природа проблемного вчення. Далі при вирішенні простої проблемної ситуації, студент змушений залучати знання різного походження, виконувати різні види розумової діяльності. У проблемному навчанні студент має справу не з готовим набором однотипних характеристик, а з пошуковою моделлю, що містить безкінечну кількість різних даних, право відбору і синтезу яких надається саме тому, хто навчається.

Технологічна функція.

Її зміст включає: стискування, ущільнення інформації і часу; усунення дублювання і встановлення спадкоємності в розвитку компетенцій; розчинення і взаємопроникнення знань і умінь одних дисциплін в інших; систематизація понять, фактів, компетентностей, заперечення деякої частини засвоєваних компетенцій в становленні узагальнених інтеграційних властивостей, встановлення субординації і координації.

Таким чином, на основі вище сказаного можна зробити висновок, що з виділених і описаних інваріантних функцій педагогічної інтеграції – методологічної, розвиваючої і технологічної центральне місце займає розвиваюча функція, що має поширення на всі області освітньої теорії і практики, включаючи предмет виховання людини. В той же час це не відміняє негативні можливості інтеграції. Наприклад, – її здібності до руйнування сталих традиційних систем знання в процесі створення інтеграційних курсів. Звідси виникає потреба в розробці умов, що забезпечують позитивну дію інтеграції на всі складові педагогічного (науково-педагогічного) процесу і, перш за все на саму людину – предмет і цілі педагогіки в цілому і педагогічній інтеграції, зокрема. Найважливішою серед такого типу умов може стати відмова від використання, в ході проведення

педагогічної інтеграції, критеріїв, які є менш значущими в порівнянні з критеріями, які лежать в основі цілісного розвитку людської особистості.

Інтеграція виховних соціальних впливів суспільства у сучасному українському соціумі (соціальні інститути та їхній вплив на особистість, та зокрема, на особистість яка навчається у ВНЗ) є пріоритетною складовою справжнього освітнього простору.

Методологічна основа інтеграційних процесів ґрунтується на аналізі, філософських положеннях, діалектиці, ідеях моделювання, особистісно орієнтованому підході.

Змістовна та структурна характеристики інтеграційних процесів у вищій школі: реалії та перспективи.

Основні поняття теми: мета вищої освіти, зміст вищої освіти, освітні рівні, міжнародна стандартна класифікація освіти, принципи вищої освіти, структура вищої освіти, методологічна функція інтеграції, світоглядно-аксіологічний аспект методологічної функції, технологічна функція інтеграції,

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ: АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ

Тема 5. Трансформація сучасного простору освіти: тенденції та пріоритети (2 год.).

Нова антропологічна реальність покликана до життя глобальними зрушеннями у сучасній економіці та культурі. Вихідним пунктом в аналізі цих тенденцій суспільного розвитку має бути розуміння кризи освіти як багатовимірного і багаторівневого явища (загально цивілізаційна криза, криза соціальних систем, криза на інституціональних рівнях).

Процеси докорінного перетворення у суспільстві потребують від освіти такого самовизначення, яке було б адекватним якщо не темпам, то хоча б напряму соціальних змін. Водночас в освіті відбуваються процеси, які не лише активізують, а й стримують можливості її самовизначення. Звідси той дуалізм, що виявляється у функціональному і сутнісному векторах реалізації завдань освіти. Перший пов'язаний із безпосередньою підготовкою підростаючого покоління до суспільно-виробничої діяльності, до життя. Другий - розкриває високе покликання освіти забезпечувати наступність у духовному розвитку людства. Відповідно, різний ступінь затребуваності цих завдань зумовлює й різну динаміку трансформації простору освіти.

Наступний спектр проблем пов'язаний із неготовністю педагогічного мислення до проектування принципово нових професійних ситуацій. Загострення конфлікту між «консервативно-охоронною» та «інноваційною» орієнтацією носіїв цього мислення і стає запорукою перетворень в освіті. Свого розв'язання потребує й проблема збільшення дистанції між інноваційними освітніми проектами, кількість яких останнім часом зростає у геометричній прогресії, і можливостями їхньої реалізації. Як правило, вони потребують докорінних змін у системі освіти: створення нової інфраструктури, яка була б здатна забезпечити реалізацію інноваційного проекту, запровадження нових стратегій управління. Багато в чому саме несформованість цього предметного складника простору освіти стає причиною руйнування його інноваційного потенціалу, суттєво стримуючи можливості синхронізації соціокультурних устремлінь суспільства і професійного їх забезпечення в освітній галузі.

Редукування наукової дисциплінарності в навчальні предмети не дозволяє зберегти логіку, притаманну розвитку науки, й нівелює основну її рушійну силу – пізнавальну діяльність. Вона підміняється навчанням, яке за своєю природою відрізняється від пізнання. Якщо процес відкриття – це живий, повний суперечностей пізнавальний процес, то інформація про його «залишок» у вигляді «знання-результату» сама собою відчужується від процесу його отримання. Якщо в першому випадку маємо справу із класичним прикладом науки як системи, здатної до самоорганізації, то у другому відбувається «зняття» синергетичної природи освітнього процесу.

Розв'язання цих завдань потребує принципової зміни цілепокладання: від засвоєння навчальних програм до збагачення інтелекту й створення умов для формування суб'єктивного освітнього простору особистості. Мають змінитись і критерії оцінки ефективності освітніх процесів, спрямованих на становлення і розвиток компетентності, ініціативи, творчості, саморегуляції, унікального способу мислення.

Трансформація простору освіти – це перш за все зміна його архітектури відповідно до логіки культури.

Фундаменталізація освіти - певна цілісність, що складається із фундаменталізації освітнього процесу і включеного у цей процес фундаментального освітнього знання.

Визначальна ознака фундаментальності знання – рівень узагальнення в понятті.

Гуманітаризації освіти представлена широким спектром підходів як до визначення предметності теоретичного аналізу, так і до обґрунтування тих чи інших шляхів принципового вирішення суперечностей, що нарастають.

Серед них умовно можна виокремити такі підходи:

- ✚ екстенсивний (при якому гуманітаризація сприймається перш за все як додаткове введення у навчальні плани предметів гуманітарного циклу або їхнє поглиблене вивчення);

- ✚ інтенсивно-технологічний (прибічники якого вбачають у гуманітаризації необхідність зміни технологій освітньої діяльності);

- ✚ інтенсивно-змістовий, (представлений, як правило, у вигляді особистісно-орієнтованої парадигми, спрямованої на пошук людських смислів в освіті).

Сутність гуманітаризації полягає у формуванні певної спрямованості та стилю мислення й діяльності людини, що зорієнтовані на неперервне освоєння, розвиток і використання будь-якого знання як засобу гуманізації життя.

Трансформації освітнього простору пов'язані із переорієнтацією потреби в неперервній освіті у цілком осмислену готовність соціального суб'єкта до постійного використання можливостей освіти.

Освіта, як організований через трансляцію певних знань процес навчання, є завжди дискретною як за змістом, так і за формою.

В межах такого процесу неперервність не може стати системною ознакою розвитку освітнього простору.

Всі, вище згадані, компоненти взаємопов'язані елементи єдиної системи, вони є основою системного підходу до реформування освіти, створюючи при цьому якісно новий стан її цінності для особистості і суспільства. Кожен із запропонованих напрямів, маючи спільний предмет (освіту), покликаний розв'язати ті суперечності, які адресовані певним компонентам освітнього процесу: фундаменталізація – знаннєвому, гуманітаризація – мисленнєвому, неперервність – процесуальному. Усі разом вони

забезпечують еволюційні зміни щодо якісного стану освітнього простору, зміцнюючи його цілісність саме через інтеграцію, а отже, і постійне відтворення творчого потенціалу суспільства.

Основні поняття теми: антропологічна реальність, трансформація простору освіти, модуси трансформації освітнього простору, фундаменталізація освіти, гуманітаризація освіти, екстенсивний підхід, інтенсивно-змістовий підхід, інтенсивно-технологічний підхід.

Тема 6 – 7. Інтеграція освітньої сфери як фактор модернізації суспільства: Україна та Європа (4 год).

У сучасному світі, який увійшов у третє тисячоліття, розвиток України визначається у загальному контексті Європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності західної культури: парламентаризм, права людини, права національних меншин, лібералізацію, свободу пересування, свободу отримання освіти будь-якого рівня та інше, що є невід'ємним атрибутом громадянського демократичного суспільства.

Для України це у культурно-цивілізаційному аспекті європейська інтеграція — це входження до єдиної сім'ї європейських народів, повернення до європейських політичних і культурних традицій. Європейська інтеграція, таким чином, стає ключовою ланкою відкриття України для світу, переходу від закритого тоталітарного до відкритого демократичного суспільства.

Згідно зі «Стратегією інтеграції України до Європейського Союзу», затвердженою Указом Президента України, поряд з іншими напрямками європейської інтеграції культурно-освітній та науково-технічний напрямки займають особливе місце, зумовлене потенційною можливістю досягти вагомих успіхів у інтеграційному процесі саме на цих напрямках. Вони охоплюють галузі середньої і вищої освіти, перепідготовку кадрів, науку, культуру, мистецтво, технічну і технологічну сфери.

Інтеграційний процес на відповідних напрямках полягає у впровадженні європейських норм і стандартів в освіті, науці і техніці, поширенні власних культурних і науково-технічних здобутків у ЄС. У кінцевому результаті такі кроки сприятимуть на підвищення в Україні європейської культурної ідентичності та інтеграцію до загальноєвропейського інтелектуально-освітнього та науково-технічного середовища.

В Україні, як і в інших розвинених країнах світу, вища освіта визнана однією з провідних галузей розвитку суспільства. Стратегічні напрямки розвитку вищої освіти визначені Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національною доктриною розвитку освіти, указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України.

Метою державної політики в галузі освіти є створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, оновлення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень

Стратегічними завданнями реформування вищої освіти в Україні є трансформація кількісних показників освітніх послуг у якісні. Цей трансформаційний процес базується на певних засадах:

- національна ідея вищої освіти (зміст якої полягає у збереженні й примноженні національних освітніх традицій);
- вища освіта має підпорядковуватися законам ринкової економіки (закону розподілу праці, закону змінності праці та закону конкуренції);
- вища освіта у контексті тенденцій розвитку світових освітніх систем (привести законодавчу і нормативно-правову базу вищої освіти України у відповідність до світових вимог).

У 2014 р. набув чинності оновлений закон „Про вищу освіту”, який проголошує:

- демократизація суспільства необхідність розрізнення освіти і професійної підготовки;
- здійснення професійної кар'єри з дотримання принципів соціальної справедливості, відповідальності, загальнолюдських цінностей і моралі;
- диференціація вимог до характеру і змісту освіти і професійної підготовки фахівців;
- введення механізму об'єктивного педагогічного контролю з визначення результатів діяльності системи вищої освіти;

Цілі Болонського процесу: побудова європейського простору вищої освіти як передумови розвитку мобільності громадян з можливістю їх працевлаштування; посилення міжнародної конкурентоспроможності національних, і в цілому європейської, систем вищої освіти; досягнення більшої сумісності та порівнянності систем вищої освіти; формування та зміцнення інтелектуального, культурного, соціального та науково-технічного потенціалу окремих країн та Європи у цілому; підвищення визначальної ролі університетів у розвитку національних та європейських культурних цінностей; змагання з іншими системами вищої освіти за студентів, вплив, гроші та престиж.

Болонський процес — один з інструментів не лише європейській інтеграції, а й загальної світової тенденції нашого часу — глобалізації.

Європейська спільнота має намір зробити внесок в якісну освіту шляхом заохочення країн-учасниць до сприяння підвищенню якості власної освіти. Відштовхуючись під цього, Європейська комісія надає фінансову і політичну підтримку цьому процесові, що виходить за рамки ЄС. Сьогодні східноєвропейські країни лише починають приймати Болонські ідеї.

Ключова позиція реформування: болонські вимоги — це не уніфікація вищої освіти в Європі, а широкий доступ до багатоманітності освітніх і культурних надбань різних країн.

Напрями розвитку вищої освіти в Україні з одного боку, стратегічні, з іншого — вони дадуть імпульс для подальшого поліпшення стану освіти і науки вже в недалекому майбутньому.

Перший напрям — це розширення доступу до вищої освіти; другий — якість освіти й ефективність використання фахівців з вищою освітою і третій — це інтеграційні процеси.

Нашою метою є і те, щоб Європа зрозуміла, що в Україні — потужна система вищої освіти, потужні школи. Україна повинна реально відчувати підтримку європейської спільноти. За цей час у нашій країні побувало багато місій Ради Європи, які розглядали стан освіти, проводили експертизу освітянської законодавчої бази і практично зауважень не було. Сьогодні вже майже немає опонентів щодо ступеневості вищої освіти. Вона підвищує мобільність і вертикальну, і горизонтальну.

Основні поняття теми: Болонський процес, трансформація показників освітніх послуг, реформування вищої освіти, мета державної політики в галузі освіти, демократизація, диференціація вимог, мобільність громадян, національна та міжнародна конкурентоспроможність, уніфікація вищої освіти.

Тема 8 - 9 . Інтеграційні процеси в формуванні індивідуальної траєкторії розвитку майбутнього викладача ВНЗ (4 год).

Система вищої освіти в інформаційному суспільстві перетворюється на основний генератор соціального розвитку. Тому інституційні та структурно-функціональні зміни в Україні можуть стати чинником формування нової культури, нової моралі, нової орієнтації та розвитку нових компетентностей, що послугують початку процесу трансформації індивідуальної траєкторії розвитку особистості.

Нові форми взаємозв'язку людини та освіти формують принципово нові засади функціонування національної системи вищої освіти, які спрямовані на оптимізацію сучасного освітнього простору шляхом трансформації індивідуальної траєкторії розвитку студента. Реалізація цієї технології є надзвичайно важливою, оскільки вона свідчить про зміну антропологічних основ педагогіки. В сучасному розумінні, освічена людина — це не просто людина знаюча, навіть не людина із сформованими переконаннями, світоглядом, активною життєвою позицією тощо. Це людина, основні параметри якої визначаються інтеграцією у соціально-культурне середовище, підготовлена в цілому до життя в ньому, здатна самостійно орієнтуватися в складних соціокультурних ситуаціях та проблемах, підготовлена до евристичної (освітньої) діяльності.

В останнє десятиріччя ХХ-го століття та на початку ХХІ-го в українській національній системі загальної освіти відбувались та відбуваються такі модернізаційні процеси:

- + перехід на 12-річний термін навчання, обумовлений вимогами і потребами світової освітньої практики та європейськими інтеграційними процесами;
- + розвиток шкіл нового типу — гімназій, ліцеїв, спеціалізованих та авторських шкіл, що призвів до змін в наповненні навчального процесу в загальноосвітній школі і дав змогу внести до навчальних планів дисципліни гуманітарного циклу - історія мистецтв, історія культури, різновиди образотворчих, декоративно-прикладних, сценічних мистецтв тощо;
- + трансформація авторитарної педагогіки;
- + розвиток педагогіки толерантності шляхом переорієнтації навчального процесу на формування самодостатньої особистості;
- + комп'ютеризація, інформатизація освіти, що є не лише процесом переведення освітянських технологій на сучасний рівень, але й, передумовою формування в особистості «пошукового знання», вмінь, навичок і потреб самостійно оволодівати знаннями та інформацією;
- + прогресивний динамізм мовної політики — йдеться не лише про обов'язкове володіння державною мовою, але про необхідність вільного володіння однією — двома іноземними мовами, що вже давно є звичайним явищем в багатьох розвинених країнах світу;
- + перехід на 12-бальну систему оцінювання та посеместрове навчання — що, з одного боку, є також чинником універсализації освіти, з іншого — вдосконаленням механізму

врахування нахилів та здібностей і оцінювання знань кожного учня.

Перебіг цих тенденцій супроводжувався певними змінами власне в традиційній освіті. Її системно-структурні, змістові та функціональні складові набувають оновлених інтегративних окреслень, що дозволяє навчально-виховній взаємодії реалізуватися не лише в суто педагогічній царині та відповідних закладах чи установах, проте як складовій загальнонаціонального культурного-просвітнього процесу.

Евристична освітня діяльність здійснюється кожною людиною відповідно до її індивідуальних особливостей. У зв'язку з цим виникає проблема: як організувати науково-педагогічний (навчально-виховний) процес з урахуванням постійної трансформації та інтеграції траєкторії життя студентів.

Організація навчання за індивідуальною траєкторією вимагає особливої методики й технології. Вирішується ця задача в сучасній вищій школі зазвичай двома протилежними способами, кожний з яких іменують індивідуальним підходом.

Перший спосіб - диференціація навчання, відповідно до якої до кожного студенту пропонується підходити індивідуально, диференціюючи досліджуваний ним матеріал за ступенем складності, спрямованості чи іншими параметрами. Для цього студентів зазвичай поділяють на групи за типом: «фізики», «гуманітарії», «техніки»; або здатні, середні, відстаючі - рівні А, В, С.

Другий спосіб припускає, що власний шлях освіти вибудовується для кожного учня стосовно до кожної досліджуваної ним освітньої сфери. Інакше кажучи, кожному учню дається можливість створення власної освітньої траєкторії освоєння всіх навчальних дисциплін.

Перший підхід найбільш розповсюджений у загальноосвітніх навчальних закладах, другий - застосовується у вищих навчальних закладах, оскільки цей підхід вимагає не просто індивідуального руху студента на тлі загальних, заданих ззовні цілей, а одночасної розробки та реалізації різних моделей навчання студента під час постійної трансформації індивідуальної траєкторії студента.

На реалізацію другого підходу в індивідуалізації навчання зорієнтована теорія евристичного навчання, оскільки в її основі лежить ідея самореалізації особистісного потенціалу кожного студента. Задача евристичного навчання складається в забезпеченні індивідуальної зони творчого розвитку студента. Виконуючи евристичну освітню діяльність і спираючись на індивідуальні якості та здібності, студент вибудовує освітній шлях. Саме одночасність реалізації персональних моделей освіти - одна з цілей евристичної освіти.

Індивідуальна освітня траєкторія - це персональний шлях реалізації особистісного потенціалу кожного студента у вищій освіті. Під особистісним потенціалом студента тут розуміється сукупність його здібностей - діяльнісних, пізнавальних, творчих, комунікативних та інших. Процес виявлення, реалізації та розвитку даних здібностей студента відбувається в ході освітнього руху студента трансформованими індивідуальними траєкторіями.

Зі сказаного випливає, що якщо ми виділимо конкретні особистісні здібності студента як орієнтири для ведення ними освітньої діяльності з кожної навчальної дисципліни, шлях освоєння цих дисциплін буде визначатись не стільки логікою даних дисциплін, скільки сукупністю особистісних здібностей кожного учня. Головна роль серед цих здібностей буде належати тим, завдяки яким студент створює нові освітні продукти, тобто творчим здібностям, використовуючи інтегровану, індивідуальну

траєкторію.

Студент зможе просуватись індивідуальною траєкторією в усіх освітніх сферах у тому випадку, якщо йому будуть надані такі можливості:

- ✚ визначати індивідуальний зміст вивчення навчальних дисциплін;
- ✚ ставити власні цілі у вивченні конкретної теми або розділу;
- ✚ вибирати оптимальні форми та темпи навчання;
- ✚ застосовувати ті способи навчання, що найбільш відповідають його індивідуальним особливостям;
- ✚ рефлексивно усвідомлювати отримані результати, здійснювати оцінку й коректування своєї діяльності.

Можливість створення індивідуальної траєкторії освіти студента припускає, що студент при вивченні теми може, наприклад, вибрати один з таких підходів: образне чи логічне пізнання, поглиблене чи енциклопедичне вивчення, ознайомлювальне, вибіркоче чи розширене засвоєння теми. Збереження логіки предмета, його структури та змістовних основ буде досягатися за допомогою фіксованого обсягу фундаментальних освітніх об'єктів і пов'язаних з ними проблем, що поряд з інтегрованою, індивідуальною траєкторією навчання забезпечать досягнення студенту нормативного освітнього рівня.

Розглянемо етапи евристичної освітньої діяльності студентів, що дозволяють забезпечити їх індивідуальну траєкторію в конкретній освітній сфері, розділі чи темі.

1-й етап. Діагностика викладачем рівня розвитку та ступеня виразності особистісних якостей студентів;

2-й етап. Фіксування кожним студентом, а потім і викладачем, фундаментальних освітніх об'єктів в освітній сфері або її темі з метою позначення предмета подальшого пізнання.

3-й етап. Побудовування системи особистого ставлення студента до майбутньої освітньої сфери або теми, що має вивчатись.

4-й етап. Програмування кожним студентом інтегрованої, індивідуальної освітньої діяльності стосовно «своїх» і «загальних фундаментальних освітніх об'єктів».

5-й етап. Діяльність з одночасної реалізації індивідуальних освітніх програм студентів і загальноколективної освітньої програми.

6-й етап. Демонстрація особистих освітніх продуктів студентів та їх колективне обговорення. 7-й етап. Рефлексивно-оцінний.

Оптимізація сучасного освітнього простору буде мати шанс на реалізацію з врахуванням інтеграційних процесів у формуванні індивідуальної траєкторії кожного студента

Основні поняття теми: евристична освітня діяльність, індивідуальна траєкторія, диференціація навчання, індивідуальна освітня траєкторія, освітні продукти учнів, фундаментальний освітній об'єкт.

IV. Навчально-методична карта дисципліни „Інтеграційні процеси у вищій освіті”

Разом: 108 год., лекції – 18 год., семінарські заняття – 18 год., індивідуальні – 6 год., самостійна робота – 60, модульний контроль – 6 год., ПМК (залік)

Тиждень	I	II	IV	V	VI	VII	VIII
Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II		Змістовий модуль III		
Назва модуля	ПРІОРИТЕТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ		ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ВИЩІЙ ОСВІТІ		ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ		
Кількість балів за модуль	59 балів		59 балів		125 бали		
Лекції	2 год. (1 бал)	2 год. (1 бал)	2 год. (1 бали)	2 год. (1 бал)	2 год. (1 бал)	4 год. (2 бали)	4 (2 бали)
Семінарські заняття	2 год. (11 балів)	2 год. (11 балів)	2 год. (11 балів)	2 год. (11 балів)	2 год. (11 балів)	4 год. (22 балів)	4 год. (22 балів)
Дати							
Теми лекцій	Вступ. Особливості сучасного освітнього простору в Україні	Інтеграція в історичному аспекті	Державна освітня політика в умовах глобалізації	Загальна характеристика інтеграції в українському соціумі. Змістовні та структурні компоненти інтеграції в освіті та вищій школі	Трансформація сучасного простору освіти: тенденції та пріоритети	Інтеграція освітньої сфери як фактор модернізації суспільства	Інтеграційні процеси в формуванні індивідуальної траєкторії розвитку майбутнього викладача ВНЗ
Дати							
Теми семінарських занять	Особливості сучасного освітнього простору в Україні: переваги та недоліки	Становлення та розвиток інтеграційних процесів у європейських країнах та в Україні	Особливості побудови державної освітньої політика в умовах глобалізації	Змістовні та структурні компоненти інтеграції в освіті та вищій школі	Шляхи трансформації освітнього простору	Інтеграційні процеси - шляхи реформування вищої освіти	Загальна схема формування індивідуальної траєкторії розвитку майбутнього викладача ВНЗ та місце інтеграційних процесів в ній
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5x2=10балів	5x2=10балів	5x4=20балів
ІНДЗ	30 балів						
Види поточного контролю	Модульний контроль № 1 25 балів -		Модульний контроль № 2 25 балів		Модульний контроль № 3 25 балів		
Підсумковий контроль	ПМК (залік)						

**V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.
ПРІОРИТЕТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: ІСТОРІЯ ТА
СУЧАСНІСТЬ**

Семінар 1

Тема : Особливості сучасного освітнього простору в Україні: переваги та недоліки (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина

Поняттєво-термінологічний апарат теми

1. Освітня криза в українському суспільстві.
2. Вимоги до системи освіти.
3. Інтеграційні процеси: зміст, мета, завдання.
4. Форми прояву інтеграційних процесів у вищій школі.
5. Інтеграційні процеси як окрема сфера суспільної діяльності.

II. Навчальна дискусія

Рекомендована література

Основна: [1 - 6; 8; 12; 13; 14;18]

Додаткова: [28, 30,72; 80].

Семінар 2

Тема: Становлення та розвиток інтеграційних процесів у європейських країнах та в Україні (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина

Поняттєво-термінологічний апарат теми

1. Передумови виникнення інтеграційних процесів.
2. Інтеграційні процеси та їх розуміння в європейських країнах.
3. Інтеграційні процеси та їх розуміння в Україні.
4. Співвідносність розуміння інтеграційних процесів минулого та сучасності.
5. Майбутнє інтеграційних процесів.

II. Навчальна дискусія

Рекомендована література

Основна: [1 - 6; 11; 13; 16; 18]

Додаткова: [32; 34; 80].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Семінар 3

Тема: Особливості побудови державної освітньої політика в умовах глобалізації (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина

Поняттєво-термінологічний апарат теми

1. Світова глобалізація в просторі вищої освіти.
2. Освіта як соціальний інститут: його завдання та функції.
3. Глобалізація та реформування у системі української освіти.
4. Криза сучасного університету.
5. Недоліки та перспективи глобалізації в освітньому просторі Європи та України.

II. Навчальна дискусія

Рекомендована література

Основна: [1 - 6; 11; 12; 13; 18]

Додаткова: [28; 29; 30; 62; 75].

Семінар 4 - 5

Тема: Змістовні та структурні компоненти інтеграції в освіті та вищій школі (4 год.)

План заняття

I. Теоретична частина

Поняттєво-термінологічний апарат теми

1. Інтеграція як обов'язковий компонент у вищій освіті.
2. Методологічна основа інтеграційних процесів.
3. Структура інтеграції та її функції.
4. Змістовна та структурна характеристики інтеграційних процесів у вищій школі.
5. Інтеграція виховних соціальних впливів суспільства у сучасному українському соціумі

II. Навчальна дискусія

Рекомендована література

Основна: [1- 6; 11; 13; 17; 18; 26]

Додаткова: [29; 36; 67; 75; 80]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ

Семінар 6

Тема: Шляхи трансформації освітнього простору (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина

Поняттєво-термінологічний апарат теми

1. Складові процесу трансформації освітнього простору.
2. Умови трансформації освіти.
3. Шляхи трансформації сучасної вищої освіти.
4. Роль інтеграційних процесів у трансформації університетської освіти.

II. Навчальна дискусія

Рекомендована література

Основна: [1 - 6; 17; 24; 27]

Додаткова: [3; 4; 6; 11].

Семінар 7**Тема: Інтеграційні процеси - шляхи реформування вищої освіти (2 год.)**

План заняття

I. Теоретична частина

Поняттєво-термінологічний апарат теми

1. Інтеграційні процеси, процеси реформування, модернізація у вищій освіті (спільні та відмінні риси, їх взаємозв'язки).
2. Ознаки інтеграційних процесів у сучасному українському суспільстві.
3. Ознаки інтеграційних процесів у сучасній Європі.
4. Системи вивчення реформування освіти.
5. Шляхи модернізації вищої освіти в Україні

II. Навчальна дискусія

Рекомендована література

Основна: [1 - 6; 16; 17; 18; 28]

Додаткова: [67, 72, 77, 80].

Семінар 8-9**Тема: Загальна схема формування індивідуальної траєкторії розвитку майбутнього викладача ВНЗ та місце інтеграційних процесів в ній (4 год.)**

План заняття

I. Теоретична частина

1. Форми взаємозв'язку людини та освіти.
2. Індивідуальна траєкторія особистості.
3. Модернізаційні процеси як рушійний фактор формування індивідуальної траєкторії особистості.
4. Організація навчання за індивідуальною траєкторією особистості.
5. Етапи розвитку індивідуальної траєкторії особистості.
6. Місце та зв'язок інтеграційних процесів з формуванням індивідуальної траєкторії особистості.
7. Оптимізація сучасного освітнього простору

II. Навчальна дискусія

Рекомендована література

Основна: [1 - 6; 8; 13; 15; 18; 19; 24]

Додаткова: [28, 63, 67, 76, 80].

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ПРІОРИТЕТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Тема 1. Особливості сучасного освітнього простору в Україні: переваги та недоліки

1. Підготуйте бінарну лекцію на тему: „Сучасний європейський освітній простір: переваги та недоліки”
2. Опрацюйте Національну стратегію розвитку освіти на 2012-2021 рр. та тезисно представте її у групі (за розділами).

Тема 2. Становлення та розвиток інтеграційних процесів у європейських країнах та в Україні

1. Зобразіть схематично інтеграційні процеси, які наразі відбуваються у вищій освіті України та країнах ЄС.
2. Підготуйте міні-презентацію (до 15 слайдів) на тему: „Яким я бачу майбутнє інтеграційних процесів в Україні на сучасному етапі”.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Тема 3. Особливості побудови державної освітньої політика в умовах глобалізації

1. Складіть термінологічний словник, спираючись на оновлений закон „Про вищу освіту” (від 1.07.2014 р.)
2. Опрацювати колективну монографію „Філософсько-методологічні засади підвищення якості вищої освіти України: європейський вимір / авт. кол.: В. Андрущенко (керівник), М. Бойченко, Л. Горбунова, І. Надольний та ін. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 220 с. та тезисно представити основні концептуальні положення щодо державної політики.

Тема 4. Змістовні та структурні компоненти інтеграції в освіті та вищій школі

1. Схематично представте вплив соціальних інституцій на особистість у сучасному соціумі.
2. Опрацювати Розділ 8. Вища освіта України як засіб формування цінностей громадянського суспільства колективної монографії „Вища школа як соціальний інститут і механізм соціалізації молоді” : монографія / кол. авт.: М. Михальченко (керівник), Т. Андрущенко, В. Баранівський, О. Бульвінська та ін. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 318 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ: АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ

Тема 5: Шляхи трансформації освітнього простору

1. Зробіть презентацію на тему: „Шляхи трансформації вищої освіти у моєму університеті”
2. Опрацюйте 1 розділ з монографії „Освітні реформи : місія, дійсність, рефлексія” : [моногр.] / за ред.: В. Кремень, Т. Левовицький, В. Огнев'юк, С. Сисоєва. – К. : Едельвейс, 2013. – 460 с.

Тема 6 - 7: Інтеграційні процеси - шляхи реформування вищої освіти

1. Підготуйте питання до дискусії „Шляхи модернізації вищої освіти: європейський досвід на українські перспективи”.
2. Відвідайте сайт міністерства освіти і науки та знайдіть інформацію для виконання наступного завдання: скласти в хронологічному порядку список законодавчих актів, що призначені для реформування вищої школи за період з 2007 і по нинішній час.

Тема 8-9. Формування індивідуальної траєкторії розвитку майбутнього викладача ВНЗ та місце інтеграційних процесів в ній

1. Підготуйте наукову статтю на тему: „Формування професійної акмеготовності майбутнього викладача ВНЗ”.
2. Створіть презентацію на тему: „Моя особистісна та професійна траєкторія розвитку”.

Таблиця 7.1

VII. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. ПРІОРИТЕТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ			
Тема 1. Особливості сучасного освітнього простору в Україні: переваги та недоліки (5 год.)	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне заняття, ПМК (залік)	5	I
Тема 2. Становлення та розвиток інтеграційних процесів у європейських країнах та в Україні (5 год.)	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне заняття, ПМК (залік)	5	II

Змістовий модуль II. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ВИЩІЙ ОСВІТІ			
Тема 3. Особливості побудови державної освітньої політика в умовах глобалізації (10 год.)	Семінарське заняття, Самостійна робота, індивідуальне заняття, ПМК (залік)	5	IV
Тема 4. Змістовні та структурні компоненти інтеграції в освіті та вищій школі (10 год.)	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне заняття, модульний контроль, ПМК (залік)	5	V
Змістовий модуль III. ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ			
Тема 5. Шляхи трансформації освітнього простору (10 год.)	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне заняття, ПМК (залік)	5 5	VII
Тема 6 -7. Інтеграційні процеси - шляхи реформування вищої освіти (10 год.)	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне заняття, ПМК (залік)	5 5	VIII
Тема 8 - 9. Загальна схема формування індивідуальної траєкторії розвитку майбутнього викладача ВНЗ та місце інтеграційних процесів в ній (10 год.)	Семінарське заняття, самостійна робота, інди- відуальне заняття, модуль- ний контроль, ПМК (залік)	5 5 5 5	IX
Разом: 60 годин		Разом: 60 балів	

ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності магістранта, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання ІНДЗ прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу „Інтеграційні процеси у вищій освіті” – це вид науково-дослідної роботи магістранта, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

✓ розробка, прилюдний захист порівняльної характеристики освітніх, інтеграційних процесів в Україні та в країнах Європи (одна країна за вибором студента) **(30 балів)**;

✓ проектна робота **(30 балів)**.

Таблиця 7.1

Шкала оцінювання ІНДЗ (творча / проектна робота)

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	25-30	Відмінно
Достатній	19-24	Добре
Середній	11-18	Задовільно
Низький	0-10	Незадовільно

Апробацію результатів власних розробок можна здійснювати на науково-практичних конференціях Міжнародного, Всеукраїнського, регіонального, міського рівнях з опублікуванням тез та матеріалів конференцій у збірках конференцій та збірках наукових праць, а також на методологічних семінарах, організованих кафедрою теорії та історії педагогіки.

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Інтеграційні процеси у вищій освіті».

VIII. СИСТЕМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення студентів з дисципліни «Інтеграційні процеси у вищій освіті» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип операційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл.8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
		I семестр
1.	Відвідування лекцій, семінарських занять	9+9
2	Виступи на семінарських заняттях	70
3.	Модульні контрольні роботи (1, 2, 3)	75

4.	Самостійна робота	60
5.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	30
6.	Підсумковий рейтинговий бал	253
7.	ПМК (залік)	-

Разом:

253 балів

Коефіцієнт перерахунку – 253: 100 = 2,5

Розрахунок балів подано з урахуванням можливості студенту взяти участь в обговоренні визначених програмою питань семінарських занять з навчальної дисципліни не менше ніж 80 % із запрограмованих навчальних занять.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумковий письмовий колоквіум, презентація статті.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«достатньо»	E
69 – 74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82 – 89	«дуже добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання

«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі колоквіуму.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. 8.4 представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Інтеграційні процеси у вищій освіті»

Таблиця 8.4

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Модульний контроль	Індивідуальна робота	ПМК (залік)
Відвідування занять, підготовка до семінарських занять	Відвідування занять, підготовка до семінарських занять	Відвідування занять, підготовка до семінарських занять			
Т 1 – Т 2	Т 3 – Т 4	Т 5 – Т 9			
30	29	91	75	30	-

255балів

Коефіцієнт перерахунку – $255 : 100 = 2,55$

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

X. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

XI. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- ✓ дисципліни «Інтеграційні процеси у вищій освіті».

XIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативна база:

1. Всесвітня декларація про вищу освіту для ХХІ ст.: підходи, практичні заходи та рамки пріоритетних дій, спрямованих на реформу та розвиток вищої освіти, схвалені Всесвітньою конвенцією з вищої освіти в Парижі 9 жовтня 1998 року // Образование в ХХІ веке. – К., 2001.

2. Державна національна програма «Освіта»: Україна ХХ століття – К.: Радуга, 1994.

3. Державний стандарт повної загальної середньої освіти. - <http://iitzo.gov.ua/serednya-osvita/pro-viddillennya-zmistu-zahalnoji-serednoji-osvity/normatyvno-pravova-baza-pochatkovoji-osvity/>

4. Закон України "Про вищу освіту" 1.07.2014р. // <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/110-zakon-ukrayiny-pro-osvitu>

5. Концепція національного виховання // Освіта. – 1994. – 26 жовтня.

Основна:

6. *Вища школа як соціальний інститут і механізм соціалізації молоді* : монографія / кол. авт.: М. Михальченко (керівник), Т. Андрущенко, В. Баранівський, О. Бульвінська та ін. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 318 с.
7. *Засоби інформаційно-комунікаційних технологій єдиного інформаційного простору системи освіти України: монографія* / [В.В. Лапінський, А.Ю. Пилипчук та ін.]; за наук. ред. проф. В.Ю. Бикова. – К.: Педагогічна думка, 2010. – 160 с.
8. *Кремень В. Г. Філософія людино центрizmu в освітньому просторі* / В. Г. Кремень. – 2-ге вид. – К.: Т-во «Знання» України, 2010. – 520 с.
9. *Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку: [моногр.]* / Віктор Олександрович Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 450 с.
10. *Освітні реформи : місія, дійсність, рефлексія : [моногр.]* / за ред.: В. Кремень, Т. Левовицький, В. Огнев'юк, С. Сисоєва. – К. : Едельвейс, 2013. – 460 с.
11. *Сисоєва С. О. Проблеми неперервної професійної освіти : тезаурус наукового дослідження: наук. вид.* / С. О. Сисоєва, І. В. Соколова / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих, МОН, МАріупольський держ. гуманіт. ун-т. – К.: Вид. дім «ЕКМО», 2010. – 362 с.
12. *Сисоєва С.О. Освітологічний зміст освітніх реформ* / С. Сисоєва // *Освітні реформи : місія, дійсність, рефлексія : [моногр.]* / за ред. Василя Кременя, Тадеуша Левовицького, Віктора Огнев'юка, Світлани Сисоєвої. – К. : ЕДЕЛЬВЕЙС, 2013. – С. 133–151.
13. *„Філософсько-методологічні засади підвищення якості вищої освіти України: європейський вимір* / авт. кол.: В. Андрущенко (керівник), М. Бойченко, Л. Горбунова, І. Надольний та ін. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 220 с.
14. *Я – студент : навч. посіб.* / [авт. кол. : В.О. Огнев'юк, Ф.Л. Левітас, Н.П. Клименко, А.І. Мовчун (розд. I «Мій університет»); О.В. Безпалько, О.Б. Жильцов, О.В. Леонтєва, С.М. Мартиненко (розд. II «Я – студент-грінченківець»); О.Б. Жильцов, О.В. Леонтєва (розд. III «Я навчаюся за кредитною системою»); С.О. Караман, (розд. IV «Як мені краще організувати навчання»); К.О. Линьов, Н.В. Морзе, О.П. Буйницька, Л.О. Варченко (розд.V «Я – в інформаційному середовищі університету»); Л.Л. Хоружа, С.І.Редько, І.О. Линьова (розд. VI «Я працюю в команді»); О.П. Сергєєнкова (розд.VII «На шляху мого саморозвитку і самовдосконалення»); за заг. ред. В.О. Огнев'юка]. – 3-тє вид., зі змінами. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 248 с.

Робоча програма навчального курсу
„ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ВИЩІЙ ОСВІТІ”

Укладачі: **Чернуха Надія Миколаївна**, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, **Муромець Вікторія Григорівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка.

Інтеграційні процеси у вищій освіті. Програма навчальної дисципліни. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. – 35 с.